

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýřovou, Ph.D. ve věci

žalobce: **Z. A.**
st. přísl. X
t. č. pobytem X

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
Odbor azylové a migrační politiky
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 8. 2022, č. j. OAM-357/ZA-ZA11-ZA05-2022,

takto:

- I. Žaloba **s e z a m í t á**.
- II. Žalobce **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení a jeho předcházející průběh

1. Žalobce podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 8. 2022, č. j. OAM-357/ZA-ZA11-ZA05-2022 (dále též jen „napadené rozhodnutí“), jímž bylo rozhodnuto o neudělení mezinárodní ochrany podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o azylu“).

2. Žalobce podal dne 21. 3. 2022 žádost o mezinárodní ochranu. Žádost odůvodnil tím, že přijel z Ukrajiny, z bombardovaného Charkova. Na Ukrajině předtím pobýval bezvízově, od roku 2020. Do země původu se vrátit nemůže, protože zde vykonal vojenskou službu a měl nastoupit do války o Náhorní Karabach. Nechtěl bojovat, bál se o svůj život, proto odjel na Ukrajinu. Za nenastoupení vojenské služby mu hrozí vězení. Po skončení války na Ukrajině se tam chce vrátit, do té doby zde hledá útočiště. Obdobně vypovídal i v průběhu pohovoru dne 25. 3. 2022.
3. Žalovaný v napadeném rozhodnutí dospěl k závěru, že žalobce nevyvíjel ve své vlasti činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, a proto nebyly naplněny podmínky pronásledování podle tohoto ustanovení. Ve vztahu k možnému pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu žalovaný nedospěl k závěru, že by žalobce mohl pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z některého z azylově relevantních důvodů.
4. Žalobce v roce 2020 ze země původu legálně vycestoval poté, co obdržel předvolání, aby se dostavil na vojenskou správu. S odkazem na informace o zemi původu žalovaný potvrdil, že muži mohou být i po absolvování základní vojenské služby vedeni v záloze a může se na ně vztahovat povinnost účasti na povinných cvičeních. Nejsou však známy případy trestního stíhání těch, kdo účast v konfliktu odmítli. Horká fáze konfliktu v Náhorním Karabachu pominula, výsledek ozbrojeného konfliktu na podzim 2020 vedl k územním ziskům Ázerbájdžánu na úkor Arménie. Dle názoru žalovaného je riziko trestního stíhání žalobce velmi nepravděpodobné. Jakkoli ázerbájdžánská legislativa takový postup umožňuje, dle dostupných informací není v praxi uplatňován. I v případě trestního stíhání by se jednalo o postup legitimní, a to i z hlediska mezinárodního práva. Vzhledem k tomu, že žalobce v minulosti řádně absolvoval vojenskou službu, nemůže být podle považován za osobu, která by její výkon odmítala pro výhradu svědomí.
5. Ve vztahu k možnému udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu žalovaný dospěl k závěru, že na základě informací o zemi původu zde nejsou skutečnosti, na jejichž základě by mohla žalobci hrozit v případě návratu do vlasti vážná újma. Za takovou újmu nelze bez dalšího považovat povinnost výkonu vojenské služby, byť by se jednalo o účast v ozbrojeném konfliktu. S ohledem na deeskalaci konfliktu v oblasti Náhorního Karabachu navíc žalobci již nehrozí, že by byl mobilizován, ani že by jeho vyhýbání se mobilizaci mělo být trestně postihováno. V Ázerbájdžánu v současnosti neprobíhá ozbrojený konflikt, který by pro žalobce představoval nebezpečí.

II. Žaloba a vyjádření žalovaného

6. Žalobce namítá, že žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav věci. Žalobce ve správním řízení uváděl, že nesouhlasí s politikou své vlády a nechce se jejím jménem účastnit na ozbrojeném konfliktu. Judikatura potvrzuje, že trestní stíhání pro nenastoupení vojenské služby může v určitých případech založit relevantní pronásledování, a to např. tehdy, pokud je trestní sankce důsledkem toho, že se branec odmítne účastnit bojových operací odporujících mezinárodnímu právu, nebo tehdy, hrozí-li mu nepřiměřený trest.
7. Pokud žalovaný nezjistil bližší okolnosti, pro které se žalobce odmítá v boji účastnit, a pokud se neseznámil s relevantní judikaturou, vydal nezákonné rozhodnutí. Žalobce se oprávněně obává pronásledování ze strany státních orgánů, neboť je osobou odmítající nastoupit do vojenské služby z důvodu svědomí a nesouhlasu s tamním režimem, tj. pro uplatňování politického názoru. Žalovaný podle žalobce rovněž nesprávně vyhodnotil

podmínky pro udělení doplňkové ochrany. Neshromáždil si totiž dostatek aktuálních a relevantních informací o zemi původu; nezjistil tedy stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Z uvedených důvodů žalobce navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

8. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že s žalobními námitkami nesouhlasí. Odkázal na obsah napadeného rozhodnutí a správního spisu, zejména pak na údaje poskytnuté žalobcem dne 25. 3. 2022 a protokol z pohovoru z téhož dne. Tvrzeným důvodem žádosti byla obava žalobce z postihu za to, že se vyhnul službě v armádě během války o Náhorní Karabach na podzim roku 2020. Žalovaný vycházel z dostatečných a aktuálních informací o zemi původu žalobce; tyto informace obavy žalobce nepotvrzují. I v případě trestního stíhání za vyhýbání se vojenské službě by však podmínky pro udělení mezinárodní ochrany naplněny nebyly. Judikatura odkazovaná žalobcem není na jeho případ přílehavá, neboť je nepravděpodobné, že by mohl být veden k páchání zločinů zapovězených kvalifikační směrnicí.

III. Posouzení věci krajským soudem

9. Krajský soud v Brně přezkoumal napadené rozhodnutí podle skutkového a právního stavu zjištěného s přihlédnutím k čl. 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (tzv. procedurální směrnice). Učinil tak při splnění podmínek § 51 s. ř. s. bez jednání, neboť s tímto postupem účastníci řízení souhlasili a soud nepovažoval konání jednání za nezbytné.
10. Žaloba není důvodná.
11. Tvrzeným důvodem obav žalobce z návratu do země původu je povolání do vojenské služby, resp. výkon trestu v důsledku nenastoupení žalobce k výkonu této služby na základě povolávacího rozkazu v roce 2020. Domáhá se proto udělení azylu či doplňkové ochrany.
12. Podle § 12 zákona o azylu se cizinci udělí azyl, je-li a) pronásledován *za uplatňování politických práv* a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování (mimo jiné) *pro zastávání určitých politických názorů* ve státě, jehož občanství má.
13. Pojem *uplatňování* politických práv ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu je nutné vykládat v souladu s čl. 43 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), protože § 12 písm. a) zákona o azylu je promítnutím této ústavní normy na zákonné úrovni. Za politická práva a svobody tudíž musejí být pokládána politická práva ve smyslu hlavy druhé oddílu druhého Listiny (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008–67). Žalobce však žádná taková politická práva neuplatňoval. V rámci správního řízení výslovně uvedl, že nemá žádné politické přesvědčení a o politiku se nezajímá. Ze země odjel proto, aby se vyhnul nástupu vojenské služby v souvislosti s boji o Náhorní Karabach. Pokud žalobce teprve v žalobě tvrdí, že nesouhlasí s politikou své vlády a nechce se jejím jménem podílet na ozbrojeném konfliktu, nejedná se o *uplatňování* politických práv ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Nemohl být proto ani z tohoto důvodu pronásledován či považován za terč pronásledování. Žalovaný proto přijal správný závěr, že v případě žalobce nejsou podmínky pro udělení této formy azylu splněny.
14. Co se týká podmínek pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, pojem *zastávání politických názorů* je poněkud širší. Podle čl. 10 odst. 1 písm. e) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. 11. 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou

ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“), zahrnuje pojem politických názorů „zejména zastávání názorů, myšlenek nebo přesvědčení ohledně potenciálních původců pronásledování ... a jejich politik nebo postupů, bez ohledu na to, zda žadatel podle dotyčných názorů, myšlenek nebo přesvědčení jednal“. Jak je k tomu uvedeno v příručce UNHCR k postupům pro určování právního postavení uprchlíků (bod 80), „(z)astávání politických názorů lišících se od názorů vlády není samo o sobě důvodem k nárokování si právního postavení uprchlíka, a žadatel musí prokázat, že skutečně má obavy z pronásledování pro své názory. Předpokladem toho je, že žadatel zastává názory, které nejsou tolerovány ze strany úřadů a které kritizují jejich politiku a metody. Dále to předpokládá, že tyto názory se staly předmětem pozornosti úřadů nebo jsou jimi přisuzovány žadateli“.

15. Pokud žalobce nyní obecně tvrdí, že nesouhlasí s vládní politikou (zahrnující účast v bojích o Náhorní Karabach), musí mít vzhledem k okolnostem existujícím v zemi původu oprávněné obavy, že bude *v důsledku* odmítnutí vojenské služby právě pro zastávání svých politických názorů vystaven pronásledování ve smyslu čl. 9 kvalifikační směrnice (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004-49, a ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44).
16. Podle ustálené judikatury není samotné plnění branné povinnosti, byť by se jednalo o výkon služby s účastí na bojových akcích, samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Toto obecné pravidlo platí v situaci, že se jedná o plnění branné povinnosti v regulérní armádě, které je v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem, a že případné odepírání výkonu takové služby z důvodu svědomí není trestáno nepřiměřenými sankcemi. Branná povinnost, *spojená s účastí na ozbrojeném konfliktu*, by mohla být azylově relevantní v situaci podřaditelné čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice, podle něhož je pronásledováním *trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající mezi důvody vyloučení uvedené v čl. 12 odst. 2 této směrnice*. V úvahu může přicházet též pronásledování podle čl. 9 odst. 2 písm. b) či c) kvalifikační směrnice, tj. pronásledování ve formě *právních, správních, policejních či soudních opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem, a také nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání*]; k tomu viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020-45, č. 4304/2022 Sb. NSS, či rozsudky téhož soudu ze dne 17. 12. 2015, č. j. 5 Azs 158/2015-24, a ze dne 26. 2. 2016, č. j. 5 Azs 168/2015-36.
17. V případě žalobce však není naplněn ani jeden z uvedených způsobů pronásledování. Jak vyplývá z informací, jež jsou součástí správního spisu, v zemi původu žalobce aktuálně neprobíhá ozbrojený konflikt. Na podzim 2020 došlo mezi Arménií a Ázerbájdžánem k ozbrojenému konfliktu o území Náhorního Karabachu, boje se omezily na spornou oblast. Po uzavření příměří v listopadu 2020 docházelo na nově vymezených hranicích k občasným přestřelkám. V dubnu 2022 se Arménie a Ázerbájdžán dohodly na uspořádání mírových rozhovorů týkajících se napětí v Náhorním Karabachu a též na vytvoření společné komise pro vytyčení hranic, což bylo stvrzeno prezidenty obou zemí na schůzce s předsedou Evropské rady v Bruselu (viz Informace OAMP – Ázerbájdžán, ze dne 11. 7. 2022). Vzhledem k tomu, že podmínky aplikace čl. 9 odst. 2 písm. e) kvalifikační směrnice se týkají situace probíhajícího ozbrojeného konfliktu, nelze v případě žalobce již jen s ohledem na tuto skutečnost o pronásledování spočívajícím v trestním stíhání či trestu za odepření výkonu vojenské služby *za konfliktu* hovořit.

18. Co se týká možného pronásledování podle čl. 9 odst. 2 písm. b) či c) kvalifikační směrnice, soud má v případě žalobce významné pochybnosti o tom, že by jím deklarované odepření nástupu do vojenské služby v roce 2020 bylo činěno v důsledku zastávání politických názorů. Teprve v žalobě žalobce obecně uvedl, že nesouhlasí s politikou vlády z důvodu, že se zapojila do bojů o Náhorní Karabach. Bez ohledu na zjištění, že mobilizace žalobce není v případě návratu do země původu s ohledem na utlumení bojů a jednání politických představitelů zneprátených zemí pravděpodobná, soud neshledává ani vazbu (příčinnou souvislost) mezi zastáváním politických názorů žalobce a odepřením výkonu vojenské služby.
19. Tvzení žalobce, že nesouhlasí s vládní politikou, je velmi obecné a nadto bylo vzneseno až v žalobě. Argument žalobce, že do vojenské služby nenastoupil z důvodu výhrady svědomí, byl rovněž vznesen až v žalobě a zůstal jen ve velmi obecné rovině. Tento argument zároveň poněkud oslabuje skutečnost, že žalobce v zemi původu absolvoval základní vojenský výcvik, ve vztahu k němuž zjevně výhradu svědomí neuplatnil. Soud proto dospěl k závěru, že žalobce netvrdil ani nepředložil významné skutečnosti, z nichž by bylo možné usuzovat na odepření výkonu vojenské služby v důsledku jím zastávaného politického názoru či výhrady svědomí. V případě žalobce se jednalo spíše o snahu vyhnout se nebezpečí, které s sebou výkon vojenské služby v ozbrojeném konfliktu nese (srov. rozsudek Soudního dvora EU ze dne 19. 11. 2020, ve věci *EZ*, C-238/19).
20. I kdyby však souvislost mezi odepřením výkonu vojenské služby a některým z azylově relevantních důvodů dána byla, důsledky tohoto odepření, jimž by žalobce mohl být v zemi původu s přiměřenou pravděpodobností vystaven, by nepředstavovaly pronásledování podle čl. 9 odst. 2 písm. b) či c) kvalifikační směrnice. Jak k tomu uvedl Soudní dvůr EU ze dne 26. 2. 2015 ve věci *Shepherd*, C-472/13, diskriminační nebo nepřiměřená povaha aktů či opatření, jimž by mohl být žadatel o azyl vystaven v důsledku odepření nástupu do vojenské služby, by musela dosahovat určité míry závažnosti, a to v tom smyslu, že by musela překračovat meze toho, co je *nezbytné pro výkon legitimního práva dotyčného státu udržovat vojenské síly* (bod 50). Informace o zemi původu nenasvědčují tomu, že by takové meze mohly být překročeny.
21. Jak je uvedeno v Informaci Francouzského úřadu pro ochranu uprchlíků a osob bez státní příslušnosti (OFPRA) ze dne 8. 10. 2020, za pokus o vyhnutí se výkonu vojenské služby hrozí až 2 roky odnětí svobody v době míru a 6 let odnětí svobody během války (článek 321 trestního zákoníku). Dle Informace MZV ze dne 17. 12. 2018 případně ještě hrozí trest ve výši 2 let v kárné vojenské jednotce. Podle Informace MZV Nizozemska ze září 2021 o Ázerbájdžánu však nejsou známy žádné případ trestního stíhání branců, kteří odmítli nasazení do konfliktu.
22. Soud má za to, že i kdyby měl být žalobce teoreticky v zemi původu trestán za odepření výkonu vojenské služby dle trestního zákoníku, tj. i kdyby mu měl být uložen trest odnětí svobody, případně i v zákonem stanovené maximální sazbě, nejednalo by se o opatření, jež by měla být s ohledem na legitimní výkon práva země původu žalobce na udržování ozbrojených sil považována za natolik nepřiměřená či diskriminační, že by patřila mezi akty pronásledování (srov. obdobně bod 56 rozsudku Soudního dvora EU ze dne 26. 2. 2015 ve věci *Shepherd*, C-472/13). Obavy žalobce, že by byl vystaven násilnému jednání ze strany státních orgánů v důsledku odepření výkonu vojenské služby, zjištěné informace o zemi původu nepotvrzují ani nenaznačují. Závěr žalovaného, že žalobce nesplnil podmínky pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu, je tak správný.

23. Žalobce ve vztahu k neudělení doplňkové ochrany v žalobě pouze obecně namítl, že žalovaný neshromáždil dostatek aktuálních a relevantních podkladů. Tomu však soud přisvědčit nemůže, skutkový stav byl ve vztahu k důvodům žalobce, pro které o udělení mezinárodní ochrany požádal, zjištěn dostatečně. Žalobce v žalobě ani konkrétně neuvádí, v jakém ohledu by měly být shromážděné informace nedostatečné či neaktuální.
24. Lze snad jen dodat, že doplňková ochrana by mohla být ve vazbě na výkon vojenské služby (tj. bez ohledu na důvody odepření) cizinci udělena tehdy, pokud by byly podmínky výkonu této služby natolik drsné, že by dosahovaly intenzity vážné újmy ve smyslu čl. 15 kvalifikační směrnice. Žalobce v zemi původu základní vojenský výcvik absolvoval bez újmy. Ze shromážděných zpráv zároveň nelze usuzovat na to, že by se měl žalobce do bojů v Náhorním Karabachu v případě svého návratu bezprostředně zapojit (tyto boje byly utlumeny, v současnosti probíhá jednání). Rovněž nebylo zjištěno, že by žalobci z důvodu vyhnutí se vojenské službě v roce 2020 hrozilo mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání překračující meze akceptovatelné s ohledem na výkon práva státu na udržování vojenské síly (akceschopné armády), např. s ohledem na podmínky ve věznicích země původu. Existence reálné hrozby vážné újmy takového charakteru ze shromážděných zpráv o zemi původu nevyplývá a soudu nevznikly důvodné pochybnosti o platnosti tohoto zjištění.

IV. Závěr a náklady řízení

25. Krajský soud neshledal žalobu důvodnou, proto ji zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.). V případě žalobce nebyly splněny podmínky pro udělení azylu ani doplňkové ochrany.
26. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s.ř.s., podle kterého má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec jeho obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení mu tudíž přiznána nebyla (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014–47).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 19. května 2023

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřlová, Ph.D., v.r.
samosoudkyně

